

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

בשיאה של החתונה, נקרא אבי החתן לרקוד עם בנו החתן, ולפי שהזמן זמן קיץ הוא, והאולם לא היה משופע במזגן משוכלל, לפיכך הוריד אבי החתן את חליפתו, הניחה על אחד הכיסאות, וניגש לתפקידו - שמחת חתן וכלה במרץ רב.

בתום הריקוד ניגש אל חליפתו... וכמובן דרכו של אדם למשמש בכיסו כל שעה. והנה שוד ושרב! למגינת ליבו נוכח לגלות שהעשרת אלפים שקלים חדשים שהניח בכיסו בעבור התשלום לבעל האולם, נגוזו ונעלמו, משל בלעתך האדמה!

חשב נסער: חייבים לגלות ברגע זה מיהו הגנב, הן היאך אשלם לבעל האולם?

אך לאחר מכן נמלך בדעתו בחושבו: לא אהרוס כעת את השמחה, ה' יתברך ימלא את חסרוני.

תמה החתונה, אבי החתן התנצל בפני בעל האולם: "קרה לי כך וכך אשלם לך בצ'ק דחוי, הלא תבין אותי".

הסערה, כך לפחות נדמה, שככה והלכה לה.

חלפו ביעף שלשים יום, והנה מתקשרים מחנות הצילום: הוידאו והתמונות מוכנות!

המשפחה דגן משני הצדדים התוועדו יחדו לצפות בצילומי הוידאו.

הגיעו לריקודים, והנה אב החתן נצפה מוריד את החליפה, מניחו על הכסא, ניגש לרחבת הריקודים. ולפתע... ידים מושטות אל כיס החליפה שולפות את העשרת אלפים, המצלמה מתרוממת, חושפת את פני אבי הכלה, לא פחות ולא יותר.

חושך! הוידאו כבה - האורות נדלקים - כולם מביטים בתדהמה על אבי הכלה! מבהיל!!!

כמה הוא היה מוכן לשלם למנוע את התמונה? מליונים!

וכמה אנחנו מוכנים לשלם בשביל לא להתבייש ביום הדין הנורא? ■

**בברכת שבת שלום
העורך**

סיפור ולקחו

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו. הגמרא בחגיגה (דף ד עמוד ב) מספרת שרבי אלעזר כשהיה קורא את הפסוק הזה היה בוכה ואומר: ומה תוכחה של בשר ודם כך תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה! והרחיבו עוד חז"ל בבראשית רבה (פרשת ויגש פרשה צג) וכך אמרו: רבי שמעון בן אלעזר משום רבי אלעזר בן עזריה שהיה אומר דבר משום אבא כהן בן דלייה - אוי לנו מיום דין, אוי לנו מיום תוכחה, בלעם חכם הגוים היה ולא יכול לעמוד בתוכחתו שלאטונו ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא (במדבר כב ל), יוסף קטנן שלשבטים היה ולא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו הדא הוא דכתיב ולא יכלו אחיו וגו', לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי שהוא, אויכחך ואערכה לעיניך (תהלים נ כא) על אחת כמה וכמה?

המחשת הדברים נשתמש במעשה שהיה:

מעשה שהיה בחתן וכלה שבאו בברית האירוסין. נו... כידוע קודם סגירת ה'וורט' יושבים המחותרים ונדברים ביניהם, יעלו הרים ירדו בקעות, נושאים ונותנים עד כלות הכוחות. משזכו והגיעו לעמק השווה, סוגרים את ה'וורט'. מסתמא יש כאן יותר מניצוץ של אמת שגם בני הזוג - בשעה טובה ומוצלחת - יטיבו להסתדר ביניהם על הצד היותר טוב. מעשה אבות סימן לבנים. על כל פנים - סגולה טובה בודאי יש בדבר.

אתא יום החתונה, ההתרגשות בשיאה, החתן והכלה מוחים דמעה סוררת שמקורה בהתרגשות יתירה, עומדים הם תחת החופה ומתפללים - על המשפחה על המקורבים על החברים, על כלל חולי עמך בית ישראל. הן שעה זו לא תסולא בפז!

המחותרים מביטים זה על זה באושר. ענבי הגפן בענבי הגפן. ממש כמו שנבאו טובי השדכנים.

נושאים בפרשה

ועתה כבואי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו. ופרש"י "עכשיו כשהוא אצלי אני מתנחם בו על אמו ועל אחיו, ואם ימות זה דומה עלי ששלשתן מתו ביום אחד". והרי שמבואר ברש"י שרבו צרות הבאות ח"ו בבת אחת יוצרות קושי בהתמודדות עד כדי "והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדיך את שיבת עבדך אבינו ביגון שאולה".

א"כ נשאלת השאלה איזה דרך ישכון אור להתמודדות נכונה עם קשיים בחיים?

ידוע המעשה עם 'הסטיפלער' [רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל] בהיותו משרת בצבא הסובייטי בקור העצום של סיביר. רבים הם הנסיונות והקשיים שחלפו עברו על ראשו.

והנה אתא ליל שבת קדש - כלל ישראל מסובין סביב שלחנות ערוכים, מקדשים על היין בחדוותא דליבא, ממש י-ה אכסוף נעם שבת. ואמנם 'הסטיפלער' בצרה דיליה, הן שוהה הוא בגלות סיביר, עוד קט תגיע תורנות משמרתו. כמובן אצל 'הסטיפלער' גם בסיביר נשמרת היא השבת בכל פרטיה ודקדוקיה.

(המשך בעמוד 5)

יציאת לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
5.57	5.20	4.04	ירושלים
5.53	5.16	4.11	צפת
5.53	5.21	4.20	תל אביב
6.02	5.29	4.19	LA
5.45	5.18	4.12	NYC
7.17	6.39	5.34	PANAMA
8.10	7.31	6.27	SAO PAULO
9.20	8.51	7.37	BUENOS AIRES

נא לשמור על קדושת הגיליון

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בגדרי חמשה מועדין

א. חמשה מועדין דמתני' [לס"ד ולמסקנא], והאם הגדרת המועדות שוה בכולם

במשנה ב"ק דף ט"ו: תנו, חמשה תמין וחמשה מור עדין, הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא ליגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט. [אלו הם החמשה תמין]. השן מועדת לאכול את הראוי לה, הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה, ושור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם.

ובגמרא נאמרו שני דרכים לפרש מה הם החמשה מועדין, לפי הס"ד הכונה לאלו החמשה שנמנו אח"כ, השן, הרגל, שור המועד, ושור תם ברשות הניזק (לר' טרפון), והאדם. אבל לפי המסקנא החמשה מועדין אלו הם אותם חמשה תמין שהוזכרו ברישא דלאחר שעשו את אותו מעשה ג' פעמים הם נעשו מועדין לכך.

ורש"י במשנה פירש כהס"ד שבגמ' דהחמשה מור עדין הם אלו שנמנו במשנה אח"כ שן רגל וכו', וכתב עוד בד"ה ושור המועד. ג' פעמים ליגח או לגוף או לרבוץ או לבעוט או לשוך הרי הן חמשה מועדין, ולגבי מועד חשיב להו חד דע"י העדאה דעדים אתי בהו חיוב נזק שלם הלכך חדא מילתא תא הוא. והיינו דא"א למנות את החמשה דרישא לאחר שהועדו לחמשה, משום שכולם נחשבים לאחד, ולהלן בס"ד נבאר את כוונת דברי רש"י.

אמנם בין לפי הס"ד דהשן, הרגל, קרן מועדת, וקרן תמה בחצר הניזק, והאדם, נמנים במשנה כחמשה מועדין, ובין לפי המסקנא דלא נמנו כחמשה מור עדין, מ"מ זה ודאי שהם כולם בגדר מועדין, וכמו בואר בריש ב"ק (דף ד.), דאיתא שם דלרב דס"ל מבעה היינו אדם, הא דהדר תנייה הכא למיחשביה בהדי מועדין הוא דאתא. והרי שכל אלו נחשבים מועדים, והנידון בסוגייתנו הוא רק אם יש לכו"ל במנין החמשה מועדין שהוזכרו בריש המשנה או לא.

ויש לחקור האם השם מועד שנאמר בכל החמשה הוא שוה בכולם, או שלכל אחד מהחמשה הללו יש שם מועדות לעצמו. והיינו, דאף שבגדר חיובם לכאורה כולם שוים אהדדי, שהרי שנינו להלן בס"ד: מה בין תם למועד, שהתם משלם חצי נזק מגופו, והמועד משלם נזק שלם מן העלייה, וא"כ, לגבי תולדת הדין של המועדות שלהם, דהיינו לשלם נזק שלם מן העלייה, כולם משלמים נזק שלם מן העלייה.

העלייה, אולם ביסוד הגדרתם במה שהם נקראים "מועדים", יש לברר האם הגדרת מועדותם שוה בכולם, או שמא יש חילוק בעיקר הגדרת המועדות של כל אחד מהם.

ב. מצינו שמונה סוגים של "מועדות", ובכולם יש לדון כנ"ל

ראשית, נפתח מעט מהם סוגי המועדות שמצינו במשנה, ומה שלא נמנה במשנה, ואח"כ ננסה להביא אחד לאחד מהו גדר המועדות שבו.

כפי שהוזכר במשנה נתבאר חמשה אופני מועדות, והם, שן, רגל, קרן מועדת, קרן תמה בחצר הניזק לר' טרפון דס"ל שמשלם נזק שלם, והאדם.

ומלבד כך, בהמשך דברי המשנה נמנו עוד מור עדים, וכפי שהגמ' מבארת את כוונת התנא "ויש מועדין אחרים כיוצא באלו, הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש" שכל אלו ג"כ נקראים מועדין. ואלו המינים עצמם ג"כ נחלקים לתרתי, דהנה נחלקו הראשונים בכל אלו המינים שנאמר במשנה שהם מועדין, לגבי מה נאמר שהם מועדין דעת התוס' (בדף ט"ז. ד"ה והנחש) שהם מועדין רק לדבר שדרכם בכך, אבל הרמב"ם (פ"א מנזק"מ ה"ו) סובר שהם מועדין לכל מיני היזק שיעשו, וכמו שהביא הטור בסימן שפ"ט, את מחלוקת התוס' והרמב"ם. ובדברי הטור מבואר דלגבי נחש גם תוס' מודה שהוא מועד לכל מיני היזקות, וכן העתיק הרמ"א שם סעיף ח' דנחש חלוק משאר המינים האחרים והוא מועד לכל מיני היזק.

וא"כ עלה בידינו עד השתא שבעה סוגי מועדים, החמשה שנתבאר להדיא בחלק הראשון של המ"שנה, שהם שן, רגל, קרן מועדת, קרן תמה בחצר הניזק, אדם. ואח"כ סוג שישי שהם הזאב הארי וכו', והסוג השביעי הוא הנחש, שגדר מועדותו חלוקה לעצמה לפי שיטת הטור.

יתר על כן, מועדות שמינית, יש בדברי רש"י במ"שנה שכתב (בד"ה והאדם), "ובבעלי חיים קמיירי להכי לא חשיב בור ואש" [ומעין כך כתבו התוס' לעיל בדף ד. סוף ד"ה למחשביה, ולהלן בס"ד נר"י חייב בביאור דברי רש"י ותוס']. אבל עלינו לברר מה ענין המועדות שיש בבור ואש, והאם הוא שוה למועדותם של השבעה מועדין האחרים שהוזכרו במשנה, וכן בכל אלו שנמנו במשנה יש לברר מהו גדר המועדות של כל אחד מהם.

ג. גדר מועדות דשור המזיק ברשות הניזק

ונתחיל מהקל תחילה, והוא שור המזיק ברשות הניזק דלר' טרפון משלם נזק שלם, וצריך לברר מהי הגדרת מועדותו, דודאי אין ההגדרה שהשור עצמו נחשב למועד, שהרי אותו נזק גופא אם יעשה אותו ברשות הרבים יחשב כתם וישלם רק חצי נזק, וא"כ השור עצמו בודאי הוא תם, ותי"מ מה לומר דבשעה שהוא נכנס לחצר הניזק, הוא הופך להיות מועד לשעה זו, אלא ודאי החפצא של השור נשאר תם גם כשהוא בחצר הניזק, אלא שהתורה חייבה על נזק שנעשה בחצר הניזק נזק שלם מן העלייה.

וא"כ מה שנמנה בכלל המועדין דמתני' [ולפי הס"ד הוא גם בכלל החמשה שהוזכרו ברישא] רש"י דקדק בלשונו וכתב (בד"ה ושור המזיק ברשות הניזק) "ואפי' קרן תמה הוי כמועד לשלם נזק שלם". והיינו, דבאמת אינו מועד ממש, שהרי שור זה אינו אלא שור תם, ואם הוא יזיק ברה"ר הוא יהא חייב רק חצי נזק, וא"כ גם בשעה שהוא מזיק בחצר הניזק לר' טרפון שמשלם נזק שלם, הוא עדיין בתמותו, וא"כ מה שהוא נכלל במשנה בהדי המועדין, היינו רק כלפי תולדת הדין, שדינו כדין שור המועד לשלם נזק שלם. [ובדוקא השמיט רש"י את הדין השני לשלם מן העלייה, כיון דלגבי זה אין דינו כמועד, דאף לר' טרפון שמשלם נ"ש התשלומין הם מגופו].

נמצא א"כ לכאורה, שכל הדין מועד שיש לשור זה, אינו שם מועד בעצם, אלא כל המועדות שנאמרה כאן זה רק לענין תולדת הדין, שמשלם נזק שלם. ולהלן יתבאר יותר בס"ד למה בכל זאת הוא נמנה בהדי המועדין האחרים.

ד. גדר מועדות דנזקי שן ורגל, והאם יש חילוק ביניהם

ונחזור למועדות של שן ורגל שהוזכרו תחילה במשנה. הנה התנא מנה אותם במשנה בתרתי, השן מועדת לאכול את הראוי לה, הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה. ויש לברר באמת האם שן ורגל שנחשבים מועדים מתחילתן, האם המועדות שלהם שוה אהדדי, או שהם שני סוגי מועדות.

ובפשוטו בודאי היה נראה דשם המועד של שן ורגל שוה, שהרי הגדרת המועדות שלהם הוא בכך שהם מועדים לכך מתחילת ברייתם, וכלשון

רוח שבעפר שבמים - שורש התענוג

אנו עוסקים בתיקון מידת התאוה, הנובעת מיסוד המים. מידת התאוה מורכבת בעיקר מכח ההיגרות ומכח התענוג. בפעם הזאת נעסוק בעיקר בשורש כח התענוג ותיקונו.

שורש כל הבריאה כולה, הינו תנועה. וכאשר התנועה נעשית בצורה נכונה, היא מולידה תענוג. אך כאשר התנועה נעשית בצורה בלתי מאוזנת או מצומצמת, היא מולידה עינוי.

נמצא אם כן, ששורש כח התענוג הינו **תנועה**.

אמנם האדם מתנועע תנועות רבות עד למאוד בכל יום ויום. אך בפועל, רוב התנועות של האדם, אינן מולידות בו תענוג. וזאת משום שהתנועות נעשות בצורה בלתי מודעת, בלתי מכוונת ובלתי מאוזנת. ואם כן, לא די שאינן מולידות באדם תענוג, אלא הן מולידות בו את ההיפך - עינוי. ואז האדם מחפש תנועות אחרות כדי להגיע לתחושת תענוג. וככל שיש חוסר של תענוג מהתנועות הרגילות שהאדם עושה, כך גדל החיפוש אחר תנועות המיוותרות והקיצוניות בכדי להתענג.

אך ככל שהאדם פועל את תנועותיו הטבעיות מתוך ברירות, מודעות, הכרה ואיזון, הוא מקבל מתנועותיו חיות ותענוג. והתענוג השלם הוא עצם ההכרה שכל חיותו ותנועותו אינם אלא מהבורא יתברך שמו. עד כדי כך שהוא יכול להתענג מכל נשימה ונשימה - "כל הנשמה תהלל י-ה".

אם כן, על מנת לתקן את התנועות המיוותרות של האדם, צריך להתרגל להתענג מהתנועות הטבעיות.

ראשית, צריך להיות **מודע** לתנועות הקיימות. בתור דוגמא שורשית מאוד, לנשום ולנשוף מתוך מודעות לכך שהוא נושם ונושף.

לאחר מכן, צריך **להכיר** בכך שמקור הנשימות והנשיפות הוא הקב"ה - ידיעה שכלית ולאחר מכן הכרה נפשית.

לאט לאט האדם יתחיל להרגיש חיות ותענוג מהנשימות והנשיפות שלו.

לאחר התרגול השורשי של הנשימות והנשיפות, האדם צריך לאזן את כל תנועותיו, ולבצע את התרגול הנ"ל על כל תנועה ותנועה, עד שהוא ירגיש חיות ותענוג מהיקף גדול של התנועות הטבעיות שלו.

עד כאן עסקנו בתיקון התנועות החיצוניות. כעת נבאר את אופן תיקון התנועות הפנימיות.

התנועות הנפשיות מתחלקות בכללות לשלושה: תנועות בעולם הרגשות,

תנועות בעולם המחשבות, ותנועות של התקרבות והתדבקות בה' יתברך. וכל חלק של תנועות מוליד חלק נוסף, עמוק יותר וחזק יותר, של תענוג.

בעולם ההרגשות קיימים כוחות רבים, כגון: כח האהבה, כח היראה, כח השמחה, כח הזריזות וכן הלאה. וכאשר האדם מכיר את כוחות נפשו, מאזן אותם, שולט בהם ומשתמש בהם לפי העת והצורך, הוא מקבל מהן תענוג.

בעולם המחשבה והחכמה קיימת תנועה רבה, ובפרט בלימוד התורה הקדושה. התורה הקדושה נקראת "שעשוע" - "תורתך שעשועי". ושעשוע עניינו תנועה ממקום למקום. כאשר האדם מתחבר בעומק נפשו לתורה הקדושה, והוא מרגיש שהנפש שלו מתנועעת יחד עם התנועות של התורה הקדושה, הוא מקבל מזה תענוג גדול מאוד.

התנועה הגבוהה ביותר שקיימת בנפש האדם, היא התנועה אל הקדוש ברוך הוא. תנועה זו מוגדרת כתנועת הברזל אחר אבן השואבת (מגנט). זו היא התנועה שאין לה סוף, ובה יש את שלמות הגילוי של כח התנועה שבנפש.

נמצא שהאדם משתוקק בעומק כוחות נפשו, לתענוג מהתנועות הנפשיות. אך מכיון שהאדם לא מקבל את זה, הוא נמצא כל הזמן בחיפוש אחר תנועות בתוך ענייניו והבלי העולם הזה. ואת כל התנועות שהנפש צריכה להפיק מהעולם הפנימי, האדם מנסה להפיק מהעולם מגשמי החומרי.

אשר על כן, על מנת לתת לנפש את התענוג האמיתי לה היא זקוקה, צריך לבנות מהלך חיים פנימיים, ולחבר את עצמו למקורות תענוג אמיתיים, עד אשר יגיע לתענוג השלם - הדבקות בו יתברך - "אז תתענג על ה'". ■

[מתוך סדרת "ארבעת היסודות - יסוד המים" פרק ז']

1 על מנת להגביל את התנועות המיוותרות, ניתן להיעזר בעצות שהובאו שבוע שעבר לתיקון כח ההיגרות.

(המשך מעמוד 2)

הרמב"ם (ריש הל' נזקי מומון ה"ד), "העושה מעשה שדר" כו לעשות תמיד כמנהג ברייתו הוא הנקרא מועד". ומכיון שזוהי הגדרת המועדות, א"כ בין שן ובין רגל שדרכו לע" שות את אותו הדבר מתחילת ברייתו, ומכח זה הוא נקרא מועד, לכאורה אין כל נפק"מ ביניהם.

אבל באמת בדקות, מצינו חילוק ביניהם. דהנה הקשו האחרונים (תפארת ישראל, מרומי שדה ועוד) על סדר המשנה, שהקדים התנא נזקי שן לנזקי רגל, והרי סדר הפ" סוק הוא להיפך, קודם "ושלח את בעירה" שזה רגל, ואח"כ "וביער בשדה אחר" שזה שן, וכן בסדר המשניות לקמן ריש פרק ב' פתח התנא בכיצד הרגל מועדת, ואח"כ תני כיצד השן מועדת, וא"כ מדוע במשנתנו הפך התנא את הסדר והקדים שן לרגל.

ותירץ התפארת ישראל, דלפי שבא התנא הכא להשמיע" נו שהן מועדין מתחילתן, לפיכך תנא להו בדרך לא זו אף זו, דשן ודאי הוי מועד מתחילתו לפי שהיא להוטה לאכול ומצוי מהאי טעמא טפי, אבל רגל אינו מצוי כ"כ, שהרי דרך השור להטות ולילך מן הצד ולא לדרוך על הכלים שאינו נח להלך עליהם, וקמ"ל דאפילו הכי חשיב מצוי ומועד מתחילתו לכך.

ויתר על כן, יש לומר, דיש חילוק מהותי בין נזק דשן לנזק דרגל, דנזק דשן עצם המעשה הוא מעשה אכילה, ומע" שה אכילה מצד עצמו אינו מוגדר כמעשה היזק, שאכילה זה דבר שבהמה תמיד עושה, וכאשר היא אוכלת את מה ששייך לבעליה אינו נזק כלל, ורק כאשר היא אוכלת את מה ששייך לאדם אחר, המעשה הזה הופך להיות מעשה נזק, אך מצד עצם המעשה של שן לכשעצמו לא ניתן להגדירו כמעשה היזק, דהרי זה מעשה אכילה בעלמא ולא מעשה מזיק.

ומשא"כ נזק דרגל, שהבהמה משברת כלים בדרך הילוך, כה, אמנם עצם המעשה ההליכה בודאי שאינו מעשה היזק, אבל החלק של ה"לשבר" שנצטרף להליכתה הוא מעשה מזיק בעצם, בין אם החפץ של הבעלים שלה, ובין אם זה של אדם אחר, אלא דכאשר החפץ הנשבר שייך לבעלים שלה אין המציאות של שלומין, שהרי אין למי לשלם, אבל מצד המעשה עצמו הרי זה מעשה היזק מצד עצמו, ולא דמי לשן דמצד עצמו הוא מעשה אכילה ולא מעשה מזיק, ורק כאשר אנו באים לדון למי שייכים הפירות הללו שהיא אכלה, ומתברר שאכלה פירות של אחרים, אז אנו מגדירים את הדבר כמעשה מזיק, אבל כמעשה עצמי מצד ה"אורחיה" שבדבר אין זה מעשה מזיק. [הרב האריך כאן, וסיים:]

א"כ עד השתא, נתבאר שלש מדרגות של מועדות, המדרגה הקלה יותר היא, דין קרן תמה בחצר הניזק, שאין השור מועד כלל שהרי הוא תם, אלא שלגבי דין התש" לומין דינו כמועד לשלם נזק שלם. המועדות השניה, היא מועדות לנזק דשן, דכפי שנתבאר אין זה מעשה מזיק מצד עצמו שהרי זה מעשה אכילה, והמועדות מתייחסות לעצם המעשה, וא"כ זה מועדות למעשה אכילה ולא למעשה מזיק, אלא שבתוצאת הדבר יצא מזה נזק. והמועדות השלישית זה מועדות למזיק דרגל, ובזה הוא נקרא מועד כלפי מעשה שיש לו שם מעשה מזיק מצד עצמו. אלו הם ג' המדרגות שנתבאר עד השתא. ■

[מתוך קובץ שיעורים כללים שיעור כללי מ"ו]

מוח מול לב - המשך

העולם כולו מלא בסכנות, ואנחנו באנו לכאן כדי להתמודד. ודאי שאסור לאדם להכניס את עצמו למקום סכנה, אבל השיטה לברוח מכל החיובים כי הכניסה אליהם מהווה סכנה - זו שיטה פסולה! אם ה' היה רוצה שלא תיכנס, הוא לא היה בורא אותך. אם הוא ברא אותך, בהכרח שהוא רוצה שתברר את האמונה, שתחשוב עליו.

איננו אומרים שאין בזה סכנה. כל דבר יש בו סכנה; אדם שלומד הלכה, קיים סיכון שילמד לא נכון ויפסוק הלכה לא לאמיתתה של תורה, אך אי אפשר לחיות בלי לקיחת סיכונים. כמעט אין אדם שאינו יוצא מפתח ביתו כי מסוכן לחצות את הכביש. אנחנו חיים, לוקחים סיכונים שעל פי ההלכה מותרים.

האמת האמיתית נמצאת אצל אותו אדם שחיי השכל שלו הם חזקים מאד וחיי הרגש שלו חזקים מאד, והם פועלים בשילוב, בהרמוניה מלאה.

אלא שישנו אדם הסובל מפיצול אישיות; שכלו שקוע בתורה, ואת הרגש הוא משקיע בגמילות חסדים. הרגשתו טובה מאד. מה הבעיה, לכאורה הוא לומד תורה כמו שצריך, וכדי לעזור לזולת הוא מפעיל את הרגש, דבר מאד חיובי!

בודאי שבמידה מסויימת זה חיובי מאד, אבל אדם הוא אחד, לא שניים. באותה נקודה עליו להפעיל גם את השכל וגם את הרגש. בתורה יפעיל את השכל יחד עם הרגש, וגם בגמילות חסדים יתבונן כיצד לעזור, ויעשה זאת עם לב. הרגש והשכל משמשים בכל מקום ביחד, לא בנפרד!

כמו שדברי תורה עשירים במקום אחד ועניים במקום אחר - כך גם באדם עצמו, כביכול הקב"ה לקח כוחות וזרק כל אחד לקצה אחר של הגוף. המח במקום אחד והלב במקום שני, ועל האדם מוטל לחפש ולמצוא אותם.

ומהי אותה מציאה? למצוא אותם מאוחדים!

משל למה הדבר דומה, אדם חיפש שידוך, הציעו לו אשה מאוסטרליה, ואחרי בירורים ופגישות הוחלט שאכן נראה שזהו הזיווג המיועד לו. הוא שמח מאד, מודה לבורא עולם על שב"ה מצא את הזיווג.

נו, סע לאוסטרליה, תחתן! לא, ב"ה מצאתי, בשביל מה צריך לנסוע, היא תשאר שם ואני כאן, העיקר שמצאתי... כמובן שאת השלב הראשון הקשה הוא כבר עבר, אך כדי להתקדם הלאה ולחבר בין שניהם, להקים בית משותף, עליו להמשיך לפעול!

למצוא את המח לבד ולמצוא את הלב לבד, בודאי שגם זה סוג של מציאה גדולה. ישנם אנשים שאינם מוצאים את המח, יש שאינם מוצאים את הלב, ויש שאינם מוצאים את שניהם. אבל לאחר שאדם זכה למצוא את הלב ולמצוא את המח, עליו לעבוד לאחד אותם.

יש לנו מח ויש לנו לב. כשם ש"רחמנא לבא בעי", כך גם הקב"ה דורש מאיתנו את המח. כל עסק התורה הקדושה בנוי על יגיעת המוחין. אנחנו מתייגעים בה הרבה בשכלנו. ישנם הטועים וסבורים כי כיון ש"רחמנא לבא בעי" הרי שלא צריך ללמוד... רחמנא ליצלן, הרי כבר הורונו חז"ל כי "לא עם הארץ חסיד". בלי ללמוד, אי אפשר להיות תלמיד חכם ועובד ה'!

הקב"ה דורש מאיתנו מח, את יגיעת התורה הקדושה, הוא גם דורש מאיתנו לב, "רחמנא לבא בעי", והוא דורש מאיתנו לחבר את המח עם הלב בבת אחת.

הוא דורש מאיתנו מחד לבנות את המח, והדרך לכך היא אחת ויחידה: ע"י העיון בתורה הקדושה. זהו חציה האחד של העבודה. מלבד זאת יש לאדם עבודה לבנות את הלב, "וטהר לבנו לעבדך באמת", להסיר את המסכים הנמצאים בלב, להיות אדם רגשי, להרגיש.

המשגיח ר' ירוחם ממיר היה אומר: אין בבריא אדם שמשוגל לרצוח! והרי עינינו רואות שהרבה רוצחים יש בעולם? התשובה היא: הוא פשוט לא מרגיש שיש עוד משהו חוץ ממנו. אם אדם היה מרגיש, הוא לא היה רוצח. רק אדם עם שכל קר יכול לרצוח, כי אינו מרגיש את השני.

אדם חייב לבנות לעצמו עולם של הרגשות. להרגיש את עצמו, להרגיש את זולתו ולהרגיש את כל אמיתת החיים.

השלב הבא הוא איחוד המח והלב. מה שהוא יודע הוא חש, ומה שהוא חש הוא יודע. זוהי הגאולה הפרטית של כל נפש ונפש, זוהי הגאולה הכללית של כל עם ישראל.

וַיְחַסֵּר מִן הַבְּלִיַּת חַכְמַיִם לְמַעוֹט הַשְּׂגָתָם אוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּדְמוּ רֵב בְּנֵי הָאָדָם שֶׁהַחֲסִידוֹת תְּלֵי בְּאַמְרֵי תַּזְמוּרִים הַרְבֵּה, וְזִדְוִיִּים אֲרָכִים מְאֹד, צוּמוֹת קָשִׁים וְטְבִילוֹת קָרָח וְשֵׁלֵג, כְּלָם דְּבָרִים אֲשֶׁר אֵין הַשֶּׁכֶל נָח בָּהֶם וְאֵין הַדַּעַת שׁוֹקֵטָה.

על דרך כלל, לא החכמים הם המתעסקים בחסידות, אלא אנשי הלב, וכאשר יש לב בלי מח - נשאר רק מעשים עם התלהבות, אולם חסר בנין מוצק של חסידות ועבודת ה'.

והרי הכלל תמיד הוא: סוף מעשה במחשבה תחילה. החסידות - סופה עשייה, אך תחילתה במחשבת האדם.

ואכן לאדם החכם יש בנין שלם: הוא מתחיל מהמחשבה, מה"בחכמה יבנה בית", עד הנקודה האחרונה של המעשים. אבל אדם שאין לו חכמה, חסר בצורת עבודתו. קשה אמנם לומר שאינו חושב כלל, אך הוא חושב מהר, רוצה לקבל הוראות מעשיות ולעשות, בלי להתבונן ולהבין את העומק של מה שהוא עושה. כמו פועל פשוט במפעל, מבקשים ממנו לקחת חבילה מכאן לשם, והוא עושה זאת. הוא מקבל הוראות מהר ועושה, לא מנסה להבין ולהעמיק.

אדם חושב לזכר את נפשו, וטובל ש"י טבילות, אולם אינו בונה במקביל העמקה ע"י עיון בתורה הק'. מה קורה כשהגוף מזדכך? מתחילה להתגלות אצלו בחינה יותר רוחנית. אבל אין שם הבנה, אין חכמה, אין העמקה, אין הלך מחשבה מובנה, יש רק זיכוך!

ומה קורה כשיש זיכוך בלי הבנה? כמו שאנחנו רואים, בעוונותינו הרבים ישנם בעולם הרבה מגידי עתידות ופועלי ישועות למיניהם. חלקם עבר איזה שהוא זיכוך של הגוף, אבל אין שם דעת תורה, אין שם מח דקדושה. יש שם קצת זיכוך, זוהי דוגמא לאדם שמתגלה אצלו נקודה רוחנית, אך אינו יודע להיכן לנתב אותה.

משל למה הדבר דומה, נתנו לבן אדם מתנה מטוס, הוא יכול לטוס מארץ לארץ, אבל הוא לא יודע איך לטוס. אם ינסה להמריא בלי ללמוד את אומנות הטייס - זוהי סכנת נפשות אמיתית! יש בידינו כח לטוס, אבל אינו יודע כיצד להשתמש איתו.

אדם שעושה סיגופים, טובל טבילות קרח ושלג בכוונה טהורה - הוא באמת קיבל זיכוך מסויים של הגוף, אבל בצורה זו הוא לא עובד עם מח, הוא עובד רק עם לב. הוא מרגיש טומאה, הוא מרגיש טמטום, הוא מרגיש רחוק ממצאיות בורא העולם, ואז הוא טובל. הטבילה לא הוסיפה לו דעת, היא הוסיפה לו רק זיכוך שנזדכך גופו. מפעפעת בו איזו שהיא רוח של קדושה, אבל אין לו לאן להוליך אותה, הוא לא יודע כיצד להשתמש בה.

לדוגמא: אדם טבל הרבה טבילות, ומחמת כך הוא רואה על אנשים שעשו עוונות. אבל איך מתקנים? את זה לא יודע! הוא לא יודע, רק רואה. כמו אדם שרואה מכונה יקרה, מיקסר משוכלל, אך אינו יודע איך משתמשים בו. ראייה זו אינה מועילה לו במאומה! רוחניות ללא מוחין דקדושה ע"י עיון בתורה הק', כמעט ואינה מועילה לאדם כלל, ופעמים הרבה אף מזיקה! ■

[מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

בנין עולם ההרגשות - המשך

ניתן להבחין היום בנערים בגילאי ארבע עשרה עד שבע עשרה, שכאשר הם יוצאים מעט לחיים ונתקלים בקשיים מעטים, אינם מוצאים ידהם ורגליהם. מדוע? בחורים אלו מעולם לא נתקלו בקשיים בחייהם. כאשר היו הולכים בבוקר למכולת - המוכר היה רושם את החוב וההורים שילמו בסוף החודש. כשהיה צורך לקנות ביגוד, הם לקחו צ'ק מהאבא. אם התעוררה בעיה בת"ת או בביה"ס, ההורים התקשרו ליישב את ההדורים. לאחר מכן הם גדלים ויוצאים לחיים, ולפתע הם מגלים שהחיים אינם עוברים בצורה חלקה כ"כ, ולעיתים מתעוררים קשיים מסויימים.

מה הפתרון לכך? כמובן שאין לנו מטרה להציב קשיים בפני הילד כבר בגיל הצעיר ולהטיל עליו שיתמודד עמם, אולם לכל הפחות עלינו להעניק להם את הכלים שבאמצעותם ניתן להתמודד עם הקשיים, ולצלוח את הממורות החיים בצורה הטובה ביותר.

כאשר כל זה נעשה בשיתוף יום יומי של הקשר הרגשי בין ההורים לילדים, ומקפידים להציג להם את החלק השלילי מחד, ומאידך להדגיש להם את החלק החיובי באופן חזק יותר, הרי שבכך אנו בונים ילדים שיהיו מסוגלים להתמודד עם קשיי החיים באופן אינסטנקטיבי, וזאת מכיון שאין זה לימוד שכלי, אלא לימוד רגשי שמשיע על החלק הפנימי שבנפש הילד.

מעלה נוספת שמושגת באמצעות בנין עולם ההרגשות. כאשר ננסה ללמד את הילדים באופן שכלי כיצד להתמודד עם קשיים בחייהם, הרי שאיננו יכולים לצפות מראש את כל הקשיים שיתעוררו אצלם במרוצת החיים ולתת להם הנחיות כיצד להתמודד עמם, אולם כאשר אנו עושים זאת באמצעות השפעה ישירה על עולם ההרגשות של הילד, הענקנו לו בכך כלי של כח התמודדות שבאמצעותו הוא יצליח להתגבר באופן אינסטנקטיבי על כל סוגי הקשיים של החיים.

משל למה הדבר דומה, אדם שיוצא בחורף מבית חם ונעים למקום קר מאד מבלי להתלבש כראוי, ישנו סיכוי גבוה שהוא יצטנן ויחלה. על אחת כמה וכמה בתחום הרגשי, מחד הבית צריך להיות מעין חממה עבור הילדים, ויש צורך להעניק להם תדיר חום ואהבה, אולם מאידך איננו יכולים להציג להם את החיים כולם כחממה אחת גדולה, אלא עלינו לחנכם וללמדם מגיל צעיר שישנם אתגרים בחיים. כיצד נעשה זאת בצורה מאוזנת ונכונה? באמצעות בניית התפיסה הרגשית שמעניקה להם כח התמודדות עם בעיות, ואזי כאשר הם יתבגרו, הם יוכלו לצלוח את האתגרים.

בנין עולם ההרגשות גורם לחיזוק הקשר בין הילד להוריו

יתרון נוסף של בניית עולם ההרגשות בצורה נכונה. כמדומה שרוב ההורים יכולים להעיד, שבמקרים רבים כאשר הילדים מתבגרים, הם אינם מוצאים את ההורים כאוזן קשבת להתמודדויות עם האתגרים והבעיות שלהם.

אכן, לעיתים הדבר נובע מכך שההורים שייכים לחוג, זרם או דור אחר וכדו', אולם במקרים רבים סיבת הניתוק בין הילד להורה נובעת, מחמת שמעולם הילד לא זיהה את הוריו כאוזן קשבת כלפי תפיסת עולם ההרגשות שלו.

מדוע? מכיון שהתחום הרגשי מעולם לא היווה נושא בבית. כאשר הילד חזר מהת"ת בוכה, הרגיעו אותו באמצעות ממתק - עד לפעם הבאה וכדו'. לפיכך הילד מפנים, שהקשר בין הורים לילדים הינו קשר מעשי בלבד, ולכן כאשר מתעוררות אצלו בעיות בתחום הרגשי, לא עולה על דעתו כלל שניתן לשתף את הוריו בכך.

יתירה מכך, אף כאשר נראה לכאורה שיש דברים המעידים על קשר חזק בין ההורים לילדים, אין הכרח לשייך אותם לתחום הרגשי. כלומר, פעמים שנוכל להבחין שישנם געגועים טבעיים של הילדים להורים, כגון כאשר הם הולכים ל-

(המשך בעמוד 7)

נושאים בפרשה

המשך מעמוד 1

בהגיע תורנות משמרתו, איתרע מזליה... החייל הקודם אליו בתורנות השאיר את המעיל תלוי על גבי העץ, להוריד את המעיל מן העץ? הן איסור מוקצה יש בדבר!

נו... כל מורה הוראה בודאי היה מורה להיתר - הלא פקוח נפש הוא. להשאיר בלא מעיל מותאם לקור הסיבירי? אחת דתו למות.

'הסטייפלער' התבונן בדבר וחשב "עוד חמש דקות אוכל להמתין? אם כן הבה ונמתין חמש דקות, אח"כ נבוא לידי החלטה"

חלפו להם חמש דקות והנה 'הסטייפלער' ברוך ה' מחזיק מעמד!

אם כן חשב 'הסטייפלער' בודאי נוכל להמתין עוד חמש דקות נוספות, אח"כ נחליט, הן לא בוער להחליט הרגע!

כך חמש דקות גררו להם חמש דקות נוספות וחוזר חלילה, סופו של דבר... אמנם כן - תמה לה המשמרת והמעיל כמובן נשאר מיותר על העץ.

דבר גדול למדנו מהנהגתו של 'הסטייפלער', סיפורו שופך אור על התעלומה הגדולה איך מתמודדים עם קשיים בחיים.

להתמודד עם כל הקושי בבת אחת? אי אפשר!

ברם, להתמודד עם חלק ולו הקטן ביותר אפשר? בודאי שכן!

אם כן העצה למעשה היא: פורסים את הקושי העומד כעת מולינו לנתחים קטנים ומתמודדים מול חלק אחד בלבד, זכינו ועברנו את גל ההתמודדות, שומא עלינו לבחון - אולי יש עוד איזה חלקיק, יהא אשר יהא, שאפשר גם אותו לקחת בחשבון ההתמודדות, וחוזר חלילה, כפי הכוחות שיתן הבורא יתברך ויתעלה, עד שנזכה לעבור את הקשיים והנסיגות בשלימות.

זהו סודו של רבי עקיבא - וכמו שמספרת הגמרא ביבמות (דף קכא עמוד א): תניא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך?

אמר לי דף של ספינה נזדמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי. מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם יענעו לו ראשו.

סודו של רבי עקיבא, זהו בעצם סוד החיים. ■

[מתוך דרשה שנשא הרב שליט"א בבואנוס איירס

בקהילת 'פלורס' בסעודה שלישית]

המשך תת שרש אבד - סוף

אבדה עליונה

נתעמק עוד קצת במושג האבדה. עד כאן דברנו על אבדה **תחתונה**, דהיינו שהדבר נפרד ויורד ממצבו. ישנו סוג שני של אבדה: הוא כאשר אין דבר אובד, הכל קיים, ורק המפתח הוא שאבד.

על הבחנה זו אמרו רבותינו בזוהר הקדוש, שב־ שורש ישנה **אבדה עליונה** הבלתי מושגת. הדבר אבוד ממנו מפני עליונותו.

האבדה העליונה, היא אבדה בבחינת הדלת שאבד המפתח שלה. לא הדבר עצמו אבד אלא הדרך להגיע אליו, או האמצעי להשיגו, שנקרא **מפתח**, הוא זה שאבד.¹

על אבדה זו נסובים דברי הגמ' (סנה' קיג.): "דרש ההוא גלילאה קמיה דרב חסדא: משל דאליהו (שהוצרך להחזיר מפתח הגשמים לשימסרו לו מפתח של תחיית המתים) למה הדבר דומה, לג־ ברא דטרקיה לגליה ואבדיה למפתחיה" [לאדם שסגר דלת ביתו, ואבד לו המפתח של הדלת. ופירש״י: כך עשה אליהו, נעל לשערי מטר, ולב־ סוף אבד המפתח של גשמים, שלא נפתח השער של מטר על ידו].

מפתח הגשמים הוא אחד משלשת המפתחות שלא נמסרו לבשר ודם (סנה' קיג. תענית ב.): מפתח של תחיית המתים, מפתח של גשמים (פרנסה), ומפתח של חיה (לידה).

גם לגבי הפרנסה, הגמ' אומרת (ברכות נ"ז. בסו־ גיא של החלומות): הרואה נחש בחלום פרנסתו מזומנת לו, נשכו נכפלה לו, הרגו **אבדה** פרנס־ תו. אבדה זו ג"כ היא אבדת האפשרות להמשיך ולהשיג את שפעו ומזונו.

1 [שני רמזים לדבר: **אב"ד** הם ראשי תבות של אסתר בת דודו, שממנה היתה גאולה לישראל ובה שורש הגאולה העתידה. כלומר, בפשטות מה שכתוב במגילה "ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דודו כי אין לה אב ואם", היא בחינת האבדה הפשוטה שהזכרה לעיל. אבל בעומק זו בחינת ה**כתר העליון**. מצד הקלוקל נאמר אסתר מן התורה מנין: "אנכי הסתר אסתיר פני", אבל בצד העליון, היא בחינת יושב **בסתר** עליון. ורמז יותר ברור: **אב"ד** הם ר"ת של **אין בן דוד**. כלומר האין **העליון** (האבדה העליונה) הוא שורשו של המשיח (שעליו נאמר "והאביד שריד מעיר").]

וכן לגבי תחיית המתים, הרי כבר הזכרנו (בשיעור הקודם), שהמת נקרא אבדה. בבחינה תחתונה, המת אבד וירד ממצבו. אבל בבחינה יותר עליונה, הוא נעלם ונעשה בלתי מושג. המפתח של תחיית המתים הוא האמצעי המאפשר להחזיר את אותה אבדה.

השבה עליונה

לשון הגמ' בכמה מקומות: "שמא תאמר אבד סברם, בטל סיכויים, **אבדה תקוותם**". כלומר, התקוה היא **הקו** המקשר לנקודה העליונה ("קו אחד דק", כלשון האר"י, שבשורשו הוא האין העליון), שבה הישועה. זהו עומקו של הפסוק: "לישועתך **קויתי** ה'". אם אין תקוה, מאבדים את הקשר לשורש הנעלם העליון של הישועה.

נקודה עליונה זו היא השורש לחזרת כל האב־ דות למקומו.² כל אבדה תחתונה מושרשת באותה בחינה של אבדה עליונה. והרי האבדה העליונה אובדת בשעת ההתפשטות והירידה. כלומר כשהענף יורד ומשתלשל מהשורש, הוא אובד את שורשו. כלומר בעמדו במקום השורש עצמו, השורש מושג וגלוי לו, ורק בהתפשטותו הוא נעלם ממנו ונעשה בלתי מושג. [מעין מה שהזכרנו למעלה, לגבי אבדת הנשמה כשהיא יורדת לעולם, מפני שהיא אובדת את שורשה העליון].

א"כ, ההגדרה השורשית של מציאת האבדה והשבתה, היא החזרה להשגה של המקור הע־ ליון. זה הוא השורש להשבת כל האבדות.

כל האבדות דלתתא מקורן בסתר תחתון. ובה־ קבלה, סתר עליון הוא שורש האבדה העליונה. והכלל בהשבה הוא: להחזיר את האבדה לשר־ שה העליון.

2 זה הוא המרומז בפסוק שהזכרנו לעיל: "כולנו אבדנו", ופירשנו שזו בחינת האבדה הכללית, שהיא אבדת השורש (ב-אד). כעת, אנחנו מבינים זאת ביתר חידוד. אבדת השורש, היא העלם הגילוי השלם. שורש הגילוי השלם הוא זה שאבד, כלומר נעלם. וכאשר אותה אבדה חוזרת ונתקנת, אז מתגלה כח הצירוף המחבר ומצרף את הכל יחד. זה הוא עומק תיקון האבדה. וזה נקרא השבת אבדה שלימה. [גם לשון הפסוק: "**לכל** אבדת אחיך", מורה על כללות האבדה, נוסף על האבדה הפרטית המופיעה שם: שור, שה, שלמה].

כשתתגלה ותושב האבדה העליונה, בהתקיים "ובאו האובדים בארץ אשור", אז הכל יחזור ויצטרף לאחד. בגילוי מדרגה זו טמון כח הגילוי והחזרה של כל אבדה, ובכח זה, הכל חוזר ומצ־ טרף לאחד. זהו עומק הגאולה העתידה.

נקודת התיקון מרומזת, גם היא, באבד: **אב-ד**. אמרו חז"ל: "אין קוראים אבות אלא לשלשה". אבל כבר הזכרנו שדוד המלך נקרא **ראש הש־ לישים**, ראש לג' אבות, ובבחינה זו גם דוד הוא שורש. ומה שעכשיו אין קוראים לו אב, טעמו מפני ששורשו **ממואב**, מ-אב דקלקול. משום כך נבחנת בדוד בחינת האבדה [מצאתי דוד עבדי נאמן. היכן מצאתיו? בסדום]. באבד מרומז שהוא האב שאבד.

אבל כאשר יתגלה התיקון של דוד המלך, השבת אותה אבדה, יתגלה השורש הנעלם הנקרא **אין** [אבד ר"ת **אין בן דוד**], ובו יעשה תיקון השלם לאבדה. בשעה זו, תחזור ותתקן אבהותו, ותתגלה בחינתו כאב.³ ואז, ארבעה אבות הם, דוד הוא **אב ד'**. והראש, שהוא ראש השלישים, הוא האב העליון, הוא בבחינת האבדה העליונה שהזכרנו, **אין בן דוד** שלמעלה מההשגה.

ואז מתגלה שמה שדוד היה אבדה כאן בעולם, זו היתה בחינת האבדה העליונה בשורשה הבל־ תי מושג. היא היתה האבדה המתבקשת.

וכמו שהזכרנו, השבת אבדה זו מקבצת את כל האבדות כולם. ואז: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנד־ חים בארץ מצרים", כולם יחזרו ויתאחדו.

בבחינה זו יש תחילת תיקון לכל האבדות כולן, ואף למדרגת אבדון, אם כי עדיין אין במדרגה זו תיקון שלם לבחינת אבדון.

רק כאשר יתגלה האב האחד, בבחינת אבינו אב הרחמן, שהוא הקב"ה, יש תיקון שלם בכל המ־ דרגות. וזוהי שלמות התיקון של האבדה. הוא הגילוי שאין לנו אלא אב אחד, אבינו שבשמים. ■ [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה מחשבה א-ב אבד, שיעור זה נמסר בחולון ב-830 בערב, ומשודר בשידור חי של קול השלשון]

מודעות ה'אני' - המשך

יש ידיעות חשובות אך לא שמושיות בתדירות, לדוגמא: אדם שאביו סיפר לו שיש לו איזשהי קרן חיסכון, הבן שמר את זה במוחו שלאחר מאה ועשרים שנה כשיפטר האב, יהיה לבן מהיכן לפדות את הקרן. אולם הידיעה שהאדם קיים, היא אינה ידיעה כזו, אלא מדובר כאן בידיעה שאנו משתמשים בה יום יום, אנו בונים עליה יום יום את שורשי כל הכוחות של הנפש.

נבהיר נקודה אחת שהדברים יהיו ברורים - ההשקטה אליה אנו רוצים להגיע עם המחשבה של - "אני קיים", היא לא בבחינת 'רשת ביטחון', שאני קיים אז אני כבר יפטור לעצמי את כל הבעיות והכל יהיה בסדר. לא זו הנקודה, אלא ההתכנסות אל ה-'אני קיים' היא עגינה במקום שקט, שאין בו את הערבובים.

בדרך כלל כאשר יש לאדם ערוב של מחשבות, אזי 'אנשי הסרגל' מיד יקחו דף ועט ויתחילו לרשום נקודות מה מטריד אותם, וכך באים לפתור את כל הבעיות אחת לאחת. ובאמת גם זו גישה חיובית ונכונה, רק שאין זו נקודה שורשית, אזי הפתרון הוא רק נקודתי. אולם ההתכנסות אל ה-'אני קיים' היא הרבה יותר שורשית. כאן האדם חוזר לאותו מקור ששם אין התפרטות, ממילא אין ערוב של בעיות.

ישאל השואל, זוהי בריחה מהמציאות, אין כאן פתרון לכלום? -

תשובה לדבר: אכן אם האדם רוצה להסתתר שם בקביעות, זוהי בריחה שאין כמותה. אולם אם האדם חוזר לשם לצורך השקטה, ולאחר מכן הוא שב להתמודדות מנקודה יותר יציבה, זוהי גישה נכונה. כשם שאנו מבינים שאדם ההולך לישון בלילה בכדי שיהיה לו כוח לקום מחר בבוקר, אין זו בריחה מהמציאות, אלא הוא נגש לנוח בכדי לאגור כוחות, כך גם בעניינינו האדם יוצא מכל הנקודות החיצוניות וחוזר לאותה נקודה פנימית לצורך השקטה, וכל זה על דעת לחזור לנקודות האחרות ולפתור אותן.

א"כ הנקודה הפנימית ביותר בנפש האדם שהשימוש בה הוא יום יומי ולאורך היום, היא עצם הידיעה שאני קיים. מחד זהו פתרון לבעיות, מאידך זהו מקור לנביעה, זהו מקור שמשם האדם יונק את כוחותיו.

חלק גדול מהבלבולים נובע מחמת השכחות לא נבעו מן המקור, אילו הם היו באים מן המקור הרי שהיה פחות בלבולים. משל למה הדבר דומה - יש מעיין נובע, אדם שלוקח מים בריחוק מן המקור, מראש אנו כבר יודעים שהמים עכורים, אם הוא היה לוקח אותן מן המקור, הם היו יותר צלולים. כך אדם שמשמש בכוחות הרחוקים ממקורו העצמי, הם יותר עכורים ומעורבים ותוצאות פעולותיו עימם בהתאם. א"כ הידיעה של אני קיים כקיים, זו גם ידיעה המסייעת לפתור ערבובים, וזה דבר שמביא המון שקט לאדם בשעת בלבול.

יתר על כן והרבה יותר חשוב מכך, זו ידיעה שבונה את האדם מעיקרה ומלכתחילה על תפיסה של השקטה. עם הידיעה הזו האדם בונה את עצמו מראש על תפיסה של שקט, כאשר הוא יוצא החוצה לכוחות הנפש, הוא לא מחכה שהוא יתבלבל, אלא הוא חוזר מיד לנקודה שאני קיים, וכן על זה הדרך חוזר חלילה לאורך היום כולו. כלומר, לא רק כאשר מגיעים לבעיות אנחנו נתחיל לנסות לפתור אותן, החכמה היותר גדולה היא להימנע מאותן בעיות. כמובן שלא נצליח להימנע מבעיות במאת האחוזים, רק השאלה היא לאיזה מין ואיזו רמה של בעיות נצליח לצמצם.

בכל נקודת ספק שיש לאדם והוא לא יודע כיצד להכריעה, הוא חוזר לנקודה השקטה של אני קיים, משם הוא יגיע לרוגע, והספק יהיה כבר הרבה יותר קל לפתרון. הוא יראה זוויות שונות, הוא יצא מהערפול שבתוכו הוא היה מונח.

מלכתחילה האדם בונה את החיים על הידיעה השקטה של אני קיים. הוא קם בבוקר הוא חי וחווה דבר ראשון את עצם היות קיים. מכוח כך הוא קם ומתרום ואומר - "מודה אני" הוא מרגיש את האני מאוד ברור, זה לא ח"ו אני של גאווה אלא 'אני קיים'. ואז הוא אומר - "לפניך מלך חי וקיים". כלומר, האדם מתחיל את היום על גבי בניה של אני קיים. הוא יוצא החוצה וחוזר חזרה לתוכו. ושוב יוצא החוצה וחוזר לתוכו, וכן על זה הדרך לאורך כל היום כולו.

נסכם - הבאנו בראשית פרק זה את ההגדרה שישנם שלוש עשרה הכוחות נפש באדם. הכוח הראשון בנפש האדם, הוא הכוח של התפיסה - 'אני קיים'. הכוח הזה ידוע לכולם, ועלינו לעמול להפוך אותו מידועה בלבד, לחויתית מורגש ושימושי. לצאת ממנו ולחזור אליו ככל שניתן בתכיפות. הנקודה הזו מסייעת בפתרון בעיות, יתר על כן היא מונעת בעיות מעיקרן, והיא הקרקע היציבה שעל גבה בונים את כל שאר כוחות הנפש. ■ [מתוך ספר דע את נפשך פרק 1]

חינוך ילדים

(המשך מעמוד 5)

שיבה, לאחר שהם נישאים, או בנסיעה לחו"ל וכדומה. אולם צריך לדעת, שבאופן טבעי [אם אין בעיות חריפות ונדירות בבית], כל ילד מתגעגע לביתו כאשר הוא יוצא ממנו לת- קופה מסויימת, והגעגועים הללו אינם מעידים על בנין נכון של עולם ההרגשות.

א"כ מה יכול להוות סימן שעולם ההרגשות בנוי בצורה נכונה? כאשר נראה שהילד לומד לראות בכל דבר את הטוב בחיים, ובעיקר כאשר ניצבים לפניו אתגרים והוא מצליח להתמודד עמם בצורה הראויה, הרי שנוכל להיות סמוכים ובטוחים שעולם ההרגשות בנוי אצלו בצורה נכונה.

צריך לזכור, שאת בנין עולם ההרגשות, הילד יוכל ללמוד בעיקר מאיתנו, ההורים. חשוב, דקדוק, הסטוריה, הילד יוכל ללמוד בין כותלי מקום הלימודים שלו, אולם את ההתמודדות היום יומית עם האתגרים שיוצבו בפניו בתוך הבית, מחוצה לו, בחברה, בעבודה, בבתי הספר ובכל מקום אחר, הוא יוכל ללמוד רק כאשר הוא יבחין כיצד הוריו מתמודדים עם בעיות. ולכן, אם הוא יזהה שכאשר הוריו נתקלים בקשיים - הם נוטים לעצבות ולדכדוך, אופן ההתמודדות שלו יהיה פעמים רבות בהתאם, אולם הורים שישקיעו כראוי בבנין עולם ההרגשות, ילדיהם יזכו לקצור את הפירות בחיי היום יום שלהם.

תפקיד עולם ההרגשות ביחס לנטיה לעצבות

היבט נוסף בדבר חשיבות בנין עולם ההרגשות. כאשר נתבונן, נבחין שרוב האנשים נוטים לעצבות, מהיכן נובעת נטיה זו?

כמובן שהמקור העיקרי של תופעה זו הינו מצד טבע האדם, וכלשון הפסוק: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". ויסוד העפר בנפש הוא שורש העצבות, כמ"ש ר' חיים ויטאל בספרו שערי קדושה. אולם מלבד זאת ישנו גורם נוסף שמעצים את תחושת העצבות, והוא נעוץ בכך שאצל רוב האנשים תחום עולם ההרגשות לא נבנה מעולם בצורה הראויה.

נבאר את הדברים. בדרך כלל האדם עובר את ימי הילדות כאדם מאושר יחסית, לאחר מכן ימי הבחורות מפגישים אותו עם קשיים קלים, וכאשר מתבגרים מעט יותר ומתחילים לגלות קשיים גדולים, נזכרים לפתע שיש נפש וצריך להתמודד עמה. ואכן המציאות מראה, שאת רוב הילדים הנפש אינה מעסיקה כלל, ואף בגיל הבחורות - כאשר מדי פעם מתעוררים קשיים מסויימים, ברוב המקרים נותנים לחיים 'לזרום', ומשתדלים להדחיק אותם לפינה נידחת בנפש.

א"כ מתי הנפש מתחילה להעסיק את האדם? כאשר מתבגרים יותר ונתקלים בקשיים בתדירות גבוהה יותר, וביחוד מזמן החתונה ואילך, לפתע מתחילים להרגיש שישנו כמין חלל פנימי בלתי מובן שיוצר חסר בנפש. ומכיון שהחשיפה לעולם הרגשות מתרחשת ללא הכנה מוקדמת, כאשר אין לאדם את הכלים הנכונים להתמודד עם המציאות החדשה, לכן מתהווה אצלו נטיה לעצבות שקשה לו להשתחרר

ממנה. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ב]

צורת לימוד מעשית של הנפה"ח

החיים על מנת לקבל את ה'למיגרס' לפני ה'ליסבר'. לאחר שעברו במהירות פעם אחת את הכל, עכשיו, כל קטע וקטע שהאדם נכנס לתוכו הוא קורא כמה פעמים, הוא מבין את המשמעות הכללית של הדברים, לאחר מכן הוא מתחיל לדייק בלשונו של הנפש החיים - אנחנו לא מדייקים בלשונו של נפש החיים כמו שאנחנו מדייקים בחומש ואפילו לא כמדרגת ראשונים, אבל דיוק בשיעור מסויים, ומכאן ואילך לאחר שהוא הבין את כללות הדברים ודיוק הדברים - לפתוח את צדדי הדברים, כלומר בכללות מה כתוב כאן וממה הוא בא לאפוקי. מי שיש לו רוחב יותר או מי שרוצה להרחיב את הידיעה יותר, הוא יכול לעשות הקבלות מדברי חכמי הדורות ממקומות אחרים. נשתדל בעזר ה' כאשר אנחנו עומדים במקומות שיש מחלוקת יסודית בדברי רבותינו להזכיר אותה, להיכנס לכל פרט ופרט זה כבר יהיה הרחבת השמועה. אפשר להשתמש על מנת להרחיב את השמועה במחברים של דורינו, אבל עוד פעם - ראשית צריך שיהיה צורתא דשמעתתא כללית, צורתא דשמעתתא פרטית כמה פעמים, דיוק דבריו, העמדת הדברים מהו החידוש שהוא בא לאפוקי, וצדדי נקודות הנידון שבדברים.

כמובן שצריך זהירות לא לצאת מנקודת הנידון דידן ולהגיע למחוזות רחוקים מאוד אלא להישאר קרוב לנקודת הנידון דידן, אבל הליבון הזה צריך להיות ליבון ככל סוגיא בעיון ככל שאר הסוגיות. אם הנפש החיים מביא פסוק אפשר לפתוח את הפסוק על מרכיביו במפרשים, אפשר לפתוח אם הוא מביא חז"ל, את הגמרא עצמה ואת המפרשים על הש"ס שם, וכן על זה הדרך. ■ [מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד' #09]

הם שני חלקים של לימוד המוסר שעליו ייסד ר' ישראל את מהלך דבריו בכלל לימוד המוסר.

זה נאמר בכלל לימוד המוסר, אבל לעניינינו השתא בפרט שאנחנו עוסקים בסוגיא של נפש החיים שער ד', לעורר ולברר את חובת האדם בעולמו שעיקרה היא עמל התורה - גם שם נאמרו שני החלקים הללו: החלק האחד כנגד החיסרון שנתבאר בדברי הנפה"ח שהדורות הראשונים היה ליבם בוער בקרבם והשתא בדורות הללו יש רק פלפולה של תורה והלב בוער הלך ונחלש ונעלם - לשם הנקודה הזו ראשית צריך שהאדם בחלק מהלימוד ודייקא בחלק מהלימוד ילמד את הדברים באופן של התעוררות, זו יכולה להיות צורת לימוד של התעוררות פנימית, אבל כחלק ממהלך הדברים כמו שהוזכרו בדברי ר' ישראל שהתעוררות באה גם באופן של השמעת הקול, כל אחד לפי צורתו והבנתו, אבל להיות איש בין האנשים ולא שונה בין האנשים. החלק הראשון א"כ הוא לימוד של הדבר ממקום של לב לעצמו - התעוררות לעצמה, ממקום שהוא מוציא את הדברים בקולו לחוץ וזה גורם לו לעורר את עצמו, אבל זו צורת לימוד של התעוררות.

החלק השני של הלימוד הוא החלק של העיון הדק שהוא בירור של שכל - שזה עומק הסוגיא שנתבאר כאן בדברי הנפה"ח, שהאדם צריך לצרף את הפלפולה של תורה עם לב בוער. וא"כ שני חלקי הלימוד: החלק הראשון על מנת לעורר את הלב בוער כהתרגשות לעצמה והחלק השני הוא לעורר ולפתח את נקודת השכל הדק שבדברים.

מצד החלק השני אז העבודה היא ראשית לקרוא את הדברים מה שכתוב פעם, פעמיים, שלוש, לקלוט בנפש את מהלך הדברים. מן הראוי היה לעבור פעם אחת במהירות על כל שער ד' של הנפש

בכללות ממש, כדי לברר בעזר ה' את הצורה המעשית של הלימוד בספר נפש החיים על מנת שתהיה התועלת הנרצית כמה שיותר צריך להבין ראשית שהלימוד מורכב משלושה חלקים:

א. מלימוד של התעוררות ההרגשה הפנימית שבאדם.

ב. מלימוד של בירור השכל העמוק והדק - כל אחד לפי ערכו.

ג. בהעמדת הדברים מול קומת האדם, בירור האדם היכן הוא נמצא ביחס לאמיתת הדברים שהוא השיג בשכלו.

א"כ אלו הם שלושת החלקים בצורת הלימוד:

א. החלק הראשון - הוא הכח לעורר את האדם להתפעלות, להתרגשות, כמה שתהיה עמוקה יותר, חזקה יותר ותקיפה יותר.

ב. החלק השני - זהו הבירור השכלי הדק והעמוק איש לפי ערכו.

ג. החלק השלישי - הוא העמדת הדברים מול קומת נפשו של האדם, בירור היכן הוא עומד השתא במדרגתו ביחס לדברים שאותם הוא למד, ולפי זה כמובן העמדת סדר של חיים איך להתקדם ולהגיע למכוון הראוי.

שני החלקים הראשונים, ידוע עד מאוד שכאשר ר' ישראל חזר וחידיש וייסד את הישנות לעמול במוסר, הוא העמיד את הדבר כהעמדה של שני חלקים למעשה בצורת לימוד המוסר: חלק ראשון - ללמוד מתוך התפעלות והתרגשות, והחידוש שלו היה לעשות את זה מתוך קול בוכין שמעורר את האדם והחלק השני של לימוד המוסר - ללמוד את הסוגיות לעומקם, מדברי הפסוקים, חז"ל, ראשונים ואחרונים - כל אחד לפי השגתו. אלו

שאלות ותשובות

קו אל תוך החלל לצורך המשכת השפע, והיא היא שרש החיות לכל העולמות כולם.

הנפש מהוה כידוע 'עולם קטן' של הבריאה, ולפיכך כשם שעצם יצירת הבריאה נעשתה ע"י תנועה של צמצום והתפשטות, כך גם נפש האדם טבועה בה תנועה זו של צמצום והתפשטות.

שאלה: הנני עוסק בספריו של הרב, ורציתי לברר היכן המקור למה שהרב שמזכיר בספריו ביחס לתכונות האדם 'צמצום הנפש והתפשטות הנפש'.

תשובה: שרש יצירת העולם היתה באופן שנעשה חלל ריק כביכול מן גילוי אלוקותו יתברך, והוא הנקרא 'צמצום'. ואח"כ המשך הוא יתברך

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב. התשובות יבואו אי"ה על גבי גליון זה.

להצטרף לרשימת העלון **מדי שבוע** אונליין | « [להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל](mailto:subscribe@bilvavi.net) subscribe@bilvavi.net »

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440 | UK 208.1917000

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לשיעורי שמע, ווידאו וכתובים: www.bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברומוביץ 03.578.2270 | להזמין עולמי אונליין: www.moshebooks.com